

3. УДК 373.018.43(07)

Оксана Субіна, кандидат педагогічних наук,
доцент, провідний науковий співробітник,
Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Широке використання в українській освіті інформаційних ресурсів зумовили виділення технологій змішаного навчання в окремий дидактичний напрямок, що сприяло розвитку і дослідженням цього феномену. Досвід кращих світових практик використання змішаного навчання в освіті дозволив оптимізувати навчальний процес в умовах пандемії та воєнного стану в Україні. Зручним і практичним ресурсом для реалізації змішаного навчання стала система сервісів компанії *Google* під назвою *GSuiteforEducation*, що є простою, зручною і доступною для використання. Змішане навчання є одним із зручних і популярних серед освітянської спільноти засобів формування фахових компетентностей майбутніх педагогів професійної освіти.

Ключові слова: інформаційні ресурси; технології змішаного навчання; моделі змішаного навчання; система сервісів *GSuiteforEducation*; формування педагогічної майстерності майбутніх педагогів професійної освіти

Abstract. The widespread use of information resources in Ukrainian education was determined by the allocation of blended learning technologies into a separate didactic direction, which contributed to the development and research of this phenomenon. The experience of the world's best practices of using blended learning in education allowed to optimize the educational process in the conditions of the pandemic and martial law in Ukraine. A convenient and practical resource for the implementation of blended learning was the system of Google services called *GSuiteforEducation*, which is simple, convenient and accessible to use. Blended learning is one of the convenient and popular means of forming the professional competences of future teachers of professional education among the educational community.

Key words: information resources; blended learning technologies; blended learning models; *GSuiteforEducation* service system; formation of pedagogical skills of future teachers of professional education

Швидкий розвиток інформаційних технологій, їх широке використання на всіх рівнях української освіти і, зокрема в різних формах дистанційного і очного навчання, посприяло тому, що словосполучення «змішане навчання», яке було

загальнонавчаним і його значення трактувалося залежно від контекстної ситуації, перетворилося на дидактичний термін, сутність якого в умовах пандемії та воєнного стану почали активно досліджувати і розвивати вітчизняні науковці та освітяни.

Так, зокрема, українськими дослідниками О. Пасічник, Ю. Єлфімовою, Х. Чушак, О. Шинаровською та А. Донцем був підготовлений навчально-методичний посібник (у межах реалізації програми Європейського Союзу «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України») «Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» для забезпечення потреб професійної (професійно-технічної) освіти, в якому автори опрацювали і представили широкому освітянському загалу кращі зарубіжні та вітчизняні практики застосування технологій змішаного навчання [2, с. 15].

Разом з практичними порадами щодо планування та реалізації змішаного освітнього формату в посібнику наведено класифікацію різних моделей змішаного навчання на основі досвіду американських дослідників Майкла Хорна (*Michael B. Horn*) та Гізер Стейкер (*Heather Staker*) [7, с. 2], куди входять: *ротаційна модель, гнучка модель, модель самостійного змішування та модель збагаченого віртуального середовища*. Ця класифікація представлена освітянській спільноті на сайті Державної служби якості освіти України [5] і рекомендується для використання при організації освітнього процесу в умовах обмежених можливостей проведення очного навчання.

Кожна з представлених моделей змішаного навчання є цікавою і практико-орієнтованою, – так *ротаційна модель* орієнтує на зміну різних форм організації освітнього процесу залежно від особливостей навчального матеріалу дисципліни. *Гнучка модель* скеровує учасників освітнього процесу на проведення різних форм навчальної роботи зі здобувачами освіти за індивідуальним, гнучким графіком в режимі онлайн як вдома, так і в закладі освіти. Викладач при цьому, має виконувати функції фасилітатора і тьютора одночасно. Застосування *моделі самостійного змішування* дозволяє здобувачам освіти якнайкраще організувати паралельне опанування двох навчальних дисциплін (або ж навіть освітніх

програм), однієї в очному форматі, іншої – в дистанційному; надає можливість одночасно з навчанням за основною освітньою програмою поглиблено вивчати ті чи інші курси, поєднувати формальну освіту з неформальною або ж інформальною, здобувати додаткову кваліфікацію без відриву від навчального процесу тощо. При використанні в освітньому процесі *моделі збагаченого віртуального середовища* передбачається, що дистанційне навчання буде «збагачуватися», доповнюватися очними консультаціями або певними видами навчальних занять.

При цьому, практичний досвід організації навчання в умовах пандемії та воєнного стану дозволяє стверджувати, що всі вищеописані моделі (або ж їх складові) можна поєднувати залежно від ситуації з метою удосконалення якості підготовки майбутніх фахівців, а також забезпечення найбільш сприятливих умов навчання і роботи для усіх учасників освітнього процесу.

Досліджуючи різні підходи щодо оптимізації освітнього процесу при реалізації змішаного навчання, вважаємо за доцільне враховувати в змішаному навчальному форматі визначальні переваги як очної, так і дистанційної освіти. Так, серед беззаперечних переваг *класичної очної освіти* можна назвати: мотивуючу соціальну взаємодію живого спілкування (при вивченні важливого або ж складного матеріалу, при формуванні комунікативних компетентностей, при застосуванні активних та інтерактивних технологій навчання), проведення дослідів та практичних занять в лабораторіях і навчальних майстернях, відпрацювання навичок роботи з різними приладами тощо. Щодо *онлайн навчання*, то тут важливою перевагою виступає можливість працювати з навчальними матеріалами як в режимі реального часу, так і асинхронно, – у зручний для здобувачів освіти спосіб, також значущою є можливість використання інформаційних технологій для виконання практико-орієнтованих професійних завдань, пов'язаних з роботою за комп'ютером та опануванням прикладних інформаційних технологій, без яких сьогодні не обходиться жодна економічна галузь.

Важливо відмітити, що незважаючи на зростання популярності дистанційної електронної освіти на міжнародному рівні, серед споживачів освітніх послуг нашої країни існують різні думки щодо зручності, результативності та доцільності широкого застосування електронного навчання для здобуття як формальної, так і неформальної освіти. Підтвердженням цього є результати опитування, проведеного серед 259-ти студентів 2-3 курсів (віком 18-19 років) Національного медичного університету імені О. О. Богомольця щодо оцінювання результативності різних форм навчання [3, с. 311]. Так, 41,3% респондентів надали перевагу змішаній формі навчання, 39,8% – офлайн-навчанню та лише 18,9% – онлайн освіті. Це свідчить про те, що на сьогодні студентам подобається здобувати освіту очно, проте вони не відкидають можливості поєднання різних форм навчання, що підтверджує навіть більший відсоток опитаних респондентів (41,3%).

Умови змішаного навчання розкривають широкі можливості для застосування в освіті людиноцентрованого підходу та реалізації здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії. Залежно від особливостей навчального матеріалу та контингенту учнів можна використовувати диференційований підхід до проведення навчальних занять в очному або дистанційному форматі.

Щодо інтернет-платформ, які найкращим чином придатні, для «дистанційної частини» змішаного навчання, то дуже зручним і практичним ресурсом, на нашу думку, є система сервісів компанії *Google* під назвою *GSuiteforEducation*, яка створена на основі хмарних технологій та орієнтована на застосування в освітньому процесі, є простою, зручною і доступною для використання усім, хто має особистий Google-акаунт. Серед переваг сервісів Google в освітній галузі можна назвати: розміщення всіх сервісів у одному акаунті, безкоштовність, доступність всіх базових можливостей і відсутність обмежень на період використання, хмарне збереження інформації, розмежування прав на доступ до розміщених матеріалів для різних користувачів тощо [1].

Одним із важливих сервісів *GSuiteforEducation* є Google-Classroom – безкоштовний вебсервіс створений Google для закладів освіти з метою спрощення

розміщення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Google Classroom поєднує у собі можливості проведення відео-зустрічей будь-якого формату від лекційних занять до конференцій у Google Meet, здійснення електронного листування між усіма учасниками освітнього процесу, розміщення різних навчальних матеріалів – текстів лекцій, електронних підручників, навчальних посібників, різної довідкової літератури, онлайн посилань на інтернет-джерела; а також навчальних завдань, тестів; визначення критеріїв оцінювання різних видів навчальних робіт для здобувачів освіти; надає можливість здійснювати перевірку вчасності подання завдань на перевірку і проведення самої перевірки та оцінювання якості знань учнів онлайн. Крім цього в сервісі Google є можливість користування інтерактивною дошкою Google-Jamboard та багато інших інструментів для оптимізації освітнього процесу.

Практика роботи за технологіями змішаного навчання довела незаперечні переваги такого освітнього формату перед традиційним і думається, що згодом традиційне очне навчання поступиться місцем зручному і гнучкому змішаному освітньому процесу, що стане одним із важелів підвищення якості підготовки майбутніх педагогів професійної освіти.

Підводячи підсумки, хочеться наголосити, що розвиток і добробут української нації напряму залежить від умов реалізації підготовки педагогічних кадрів, від забезпечення високої якості їх загальної та професійної освіти, що можливе лише шляхом комплексного застосування всіх можливих заходів, спрямованих на створення належних умов для сучасної організації навчального процесу в педагогічних вишах. При цьому, для формування педагогічної майстерності майбутніх педагогів професійного навчання важливо створити комплексну систему підготовки та розвитку педагогічних кадрів, яка б змогла оперативно реагувати на запити суспільства і кожної особистості [6, с. 385]. Лише за таких умов можливе практичне втілення вимог до формування особистості вчителя, визначених Педагогічною Конституцією Європи, – людини високого рівня освіти, загальнокультурної підготовки, високих духовних і моральних

якостей, здатного до навчання та виховання дітей, молоді та студентів відповідно до вимог ХХІ століття [4, с. 11].

Список використаних джерел

1. Використання сервісів Google та сайту викладача в навчальному процесі: методичний посібник / укладач Устименко Ю.В., Придніпровський державний металургійний коледж, 2019 р., URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100b0b9-127d.docx.html> (дата звернення: 10.05.2023)
2. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник / О. Пасічник, Ю. Єлфімова, Х. Чушак, О. Шинаровська, А. Донець. Київ: 2021. 92 с., URL: <http://surl.li/avizy> (дата звернення: 10.05.2023)
3. Марченко Н., Субіна О. Сучасні тенденції розвитку та реалізації дистанційної електронної освіти в Україні та на міжнародному рівні / Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 54. Том 1. С. 308-214: <http://aphn-journal.in.ua/54-1-2022>
4. Педагогічна Конституція Європи. Преамбула / Вища освіта України. - 2013. № 3. С. 111-116. URL: [file:///C:/Users/OK/Downloads/Pedagogical Constitution of Europe.pdf](file:///C:/Users/OK/Downloads/Pedagogical%20Constitution%20of%20Europe.pdf) (дата звернення: 10.05.2023)
5. Сайт Державної служби якості освіти України, URL: <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/> (дата звернення: 10.05.2023)
6. Субіна О. О. Професійна майстерність та особисті якості викладача в сучасній системі освіти України. *Вища освіта України*. 2012. № 2 (3), С. 378-385.
7. Classifying K–12 Blended Learning By Heather Staker and Michael B. Horn, 2012. P.2., URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED535180.pdf> (дата звернення: 10.05.2023)